

Ik behoor tot degenen, die met de oogen dicht het meeste zien

Hendrik de Vries 90 jaar

Op 9 september ontving het gemeentebestuur van Groningen de beeldend kunstenaar en literator Hendrik de Vries ter gelegenheid van diens negentigste verjaardag. Het was tevens de gelegenheid waarbij de naam van Bert Schierbeek bekend werd gemaakt als de prijswinnaar van de Hendrik de Vries-prijs van de stad Groningen 1986. Schierbeek zal de prijs op 8 november in de Stadsschouwburg in ontvangst nemen. De prijsuitreiking vormt de afsluiting van een literair-wetenschappelijk symposium over het werk van De Vries. Sprekers zijn onder meer Jan van der Vegt en Willem Wilmlink.

Huldiging

De prijsuitreiking alsmede het symposium zijn onderdeel van een door de gemeente Groningen geïntegreerd huldigingsprogramma ter ere van De Vries. De komende tijd zal het culturele leven in de stad voor een groot deel in het teken staan van diens verjaardag. Naast de reeds genoemde ontvangst en het symposium zijn er exposities te zien in het Groninger Museum en in de Universiteitsbibliotheek. In de UB staat het literaire werk van De Vries centraal, terwijl het Groninger Museum aandacht besteedt aan de beeldend kunstenaar. Bij de opening van die laatste expositie bood de voorzitter van Stichting 'De Ploeg' het museum een aantal schilderijen en tekeningen van De Vries aan. Een betere opening van een nieuw seizoen kan een museum zich nauwelijks wensen, denk ik.

In het Stadhuis is een fototentoonstelling te zien en tenslotte zullen de Groningse boekhandels in september en oktober speciale aandacht besteden aan De Vries. Opvallende afwezige temidden van

deze huldigingsactiviteiten is het Kunsthistorisch Instituut. De fototentoonstelling die nu de trappenhal van het Stadhuis siert was beter op haar plaats geweest in de expositieruimte aan de Boteringestraat.

Visioenen

Hendrik de Vries werd op 17 augustus 1896 in Groningen geboren als de zoon van de taalkundige en dialectoloog Wobbe de Vries. Ofschoon De Vries vooral als dichter de aandacht naar zich toe heeft getrokken, wist hij door de jaren heen een belangrijk oeuvre van schilderijen en tekeningen op te bouwen. Hij debuteerde als dichter in 1917 met een in eigen beheer uitgegeven verzameling gedichten onder de titel 'Het gat in Mars en het Milagrat'. In 1930 vestigde hij zijn naam voorgoed met de bundel 'De Nacht'. Samen met Herman van den Bergh, J.J. Slauerhoff, Hendrik Marsman en Constant van Wessem maakte hij deel uit van een nieuwe generatie.

Al vroeg maakte hij zich het dichtertelijke Nederlands van Vondel en Bilderdijk eigen. Hun invloed doet zich vooral gelden in het archaische taalgebruik, ook wanneer hij na de Eerste Wereldoorlog deel gaat nemen aan het Expressionisme van de tijdschriften als het Getij en De Vrije Bladen. Ook werkte De Vries' grote voorbeelden door in het grote belang dat hij hecht aan een strakke beheersing van de verstechniek als creatief beginsel ('maat en rijm zijn tovertrommen'). Dit geloof in een vormtucht deed hem in zijn latere poëzie-kritieken de vrije, experimentele versvormen van de Vijfti-

gers veroordelen.

Het retorische en ouderwets aandoende taalgebruik van een bundel als Lofzangen (1923) weet De Vries functioneel te maken door het in dienst te stellen van allerlei romantische motieven. Op dit vlak vertonen De Vries en Slauerhoff een bijzondere verwantschap met elkaar. Hun gedichten zijn uitingen van onderbewust zieleleven (De Vries noemt ze vaak droomballaden) waarbij het gaat om een visionaire wereld die geregeerd wordt door dromen, mythologieën en ondergangsvisionen, die geïnspireerd zijn op een typische Goya-sfeer. Dit gedroomde universum is opgebouwd uit para- en dieptepsychologische symbolen en duidingen. Ondanks dit gegeven

heeft De Vries een Freudiaanse, analytische benadering van zijn werk steeds afgewezen. De Vries in 1919 als 22-jarige in een brief aan Constant van Wessem: 'Mijn werk ontstond aanvankelijk onder zoo goed als tastbare visioenen van bovennatuurlijke gloed'. Voor een goed begrip van zijn vroege gedichten, die hij verzamelde in de bundel Nergal (1937) is een vergelijking met zijn tekeningen belangrijk. Een aantal van deze tekeningen werden samengebracht in Geïmproviseerd Bouquet (1937). Het romantisch-expressionisme van De Vries vond een hoogtepunt in De Toovertuin (1947), waarvan volgend jaar een herdruk zal verschijnen. Niet alleen met zijn oorspronkelijke werk, dat in 1976 be-

kroond werd met de P.C.Hooftprijs, oogste De Vries veel waardering. Ook voor zijn vertalingen van een groot aantal copla's werd hij alom geprezen. Deze vertalingen maakten hem tot de belangrijkste herschepper van de Spaanse volkspoëzie in ons taalgebied.

Autodidact

Evenals het literaire wordt het beeldende werk van deze autodidact ('Ik haat alle school') gekarakteriseerd door een visionair karakter: droomlandschappen bevolkt door droomgestalten. Ofschoon hij vanaf het begin van de 20-er jaren contacten onderhield met Ploegleden als Wobbe Alkema, Jan van der Zee en Johann Faber, werd hij pas in 1927 lid van deze kunstenaarsvereniging. Ondanks de vele activiteiten die hij binnen deze kring ontplooid heeft, zou hij er door het metafysische karakter van zijn schilderijen altijd apart van blijven staan.

Veel van zijn schilderijen en tekeningen zijn geïnspireerd op zijn impressies van het Spaanse leven en landschap. Een deel van dit werk is in 1960 gebundeld onder de titel 'Diseno Jondo' (pentekeningen).

De Vries liet zich echter niet enkel inspireren door uitheemse oorden. Het hier volgende fragment illustreert dat hij ook wel eens dichter bij huis bleef, in de stad die hem bijna vijftig jaar na het ontstaan van het volgende fragment - waarmee ik het laatste woord aan de dichter wil laten - op gepaste wijze huldigt.

'somtjds, in avondnevel
Zie'k mijn welvertrouwde torens,
Heugnis aan mijn kindse spelen,
Spooksel van zoveel verlorens'
(Atlantis)

Ad Hodinius